

Öğretmenlerin Branş Tutum İlişkisi

Sibel IŞIK MERCAN

Bursa Atatürk Anadolu lisesi, ysmercan@yahoo.com

Mehmet EĞİT

Bursa BTSO Hüseyin Sungur Anadolu Lisesi, cografyamiz@hotmail.com

ÖZET

Bu araştırmanın amacı öğretmen tutumlarının hangi özelliklerinin branşlara göre farklılık gösterdiğinin saptanmasıdır. Ayrıca yaş, cinsiyet, kıdem, medeni durum ve mezun olunan fakülte (eğitim/fen-edebiyat) parametrelerine göre tutum farklılıkları sorgulanmak istenmiştir. Kesitsel tipte olan bu araştırmanın örneklemini 2011-1012 öğretim yılı bahar yarısında, Bursa ili MEB ortaöğretim kurumlarında görev yapan 250 branş öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler yüz yüze görüşme tekniği ile "Branş Öğretmenleri Tutum Ölçeği" uygulanarak toplanmıştır. Branş Öğretmenleri Tutum Ölçeği; "mesleki sorumluluk ve ayrımcılık" (boyut 1), "insancıl düşünsel yaklaşım" (boyut 2), "öğrenci ve öğrenmeye karşı tutum" (boyut 3) ve "mesleğe karşı tutum" (boyut 4) alt alanlarından oluşmaktadır. Orta Öğretim kurumlarında çalışan 14 farklı branşı kapsayan veri toplama aracı; öğretmenin toplumsal ve mesleki kimliği ile öğretmenlik mesleğine bakışlarını saptamaya yönelik beşli likert tipte ve 47 maddeden oluşan bir ölçektir. Veriler t testi, varyans analizi (ANOVA) istatistik yöntemleri kullanılarak, Excel 7.0 ve SPSS 13.0 istatistik programında değerlendirilmiştir. Araştırma bulgularına göre; tüm branşlarda mezun olunan fakülte ile öğretmenlik tutumları (boyut 1, 2, 3, 4) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ($p < 0.05$) olmakla birlikte, sözel branşlarda (Türkçe, tarih, coğrafya, yabancı dil...) sayısal branşlara göre daha fazla mesleki sorumluluk sahibi oldukları ve ayrımcılığa karşı daha duyarlı oldukları ortaya çıkmıştır. Branş Öğretmenleri Tutum Ölçeği alt alanlarından "boyut 2" soruları incelendiğinde; sözel branşların sayısal branşlara göre pozitif bir yaklaşım içinde oldukları görülmektedir. "Boyut 3" sorularına bakıldığında; sayısal branşların, sözel branşlara göre daha olumsuz tutumlar sergileme eğiliminde oldukları belirlenmiştir. "boyut 4" sorularında sayısal ve sözel branşlar arasında anlamlı farka rastlanmamakla birlikte, sayısal branşların bu konuda daha duyarlı oldukları anlaşılmaktadır. Eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmenlerin, boyut 2, boyut 3 ve boyut 4 sorularında öğretmen yetiştirmeyen fakültelerden mezun olan öğretmenlere göre anlamlı derecede daha olumlu tutumlar sergiledikleri ortaya koyulmuştur. "boyut 1" ve "boyut 3" te ise bu iki grup arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. 1-5 yıl arası deneyime sahip olan öğretmenlerin, daha fazla deneyime sahip olan öğretmenlerden "mesleki sorumluluk ve ayrımcılık" 1. boyutta anlamlı derecede daha olumsuz bir tutum içinde oldukları belirlenmişken, "insancıl düşünsel yaklaşım ve öğrenme" (boyut 2) ve "öğrenciye karşı tutum" (boyut 3) konularında sergiledikleri tutumların tecrübe yılına göre farklılık göstermediği yönündedir. Analiz sonuçlarına göre, mesleki sorumluluk ve ayrımcılık boyutunda (boyut 1) evli öğretmenlerin evli olmayanlara göre anlamlı derecede daha sorumlu ve duyarlı oldukları görülmektedir. Buna karşın boyut 2'de evli olmayan öğretmenlerin evli öğretmenlere göre anlamlı derecede daha olumlu bir tutum sergiledikleri görülmektedir. 3. ve 4.boyutta evli ve evli olmayan öğretmenler arasında anlamlı bir fark yoktur. Bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre anlamlı derecede mesleki sorumluluk sahibi oldukları ve ayrımcılıklara karşı da daha duyarlı oldukları ortaya çıkan diğer sonuçlar arasındadır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen tutumları, öğretmen yeterlilikleri, mesleki alan yeterlilikleri

THE INTERROGATION OF TEACHERS' ATTITUDES ACCORDING TO THEIR SUBJECTS

ABSTRACT

In this research, it was aimed to determine which characteristics of teachers' attitudes differentiate according to their subjects. The research in cross-sectional form. Consists of 250 teachers working at schools of Bursa Ministry Education in the second term, 2011-2012. The data was collected by applying the technique of face to face negotiation. The scale of branch teachers' attitudes consists of these sub-subjects: "Professional Responsibility and Differentiation" "Humane ideational Approach" and "The attitude towards teachers and students" It is a kind of scale which consists of 40 items and five likert types to determine the social and Professional identities of different branch teachers' and their approach to the occupation of teaching. The data is evaluated in static programs such as Excel 70 and SPS 13,0 by using t test, Variance Analysis, Statics Techniques. According to the findings obtained in the results of evaluating, it has been understood that there is a connection between the faculty from which graduated and attitudes of teachers' and the ones working on literature and social studies are more responsible for their professions and more sensitive to discrimination than those working on science. When subsubjects are scrutinized, different results can be obtained.

Key words: Teachers' Attitudes, Teacher competence, Professional Competences

GİRİŞ

Bilgi çağında yaşayacak nesillerin dünyayı algılama biçimleri, dünya ile çalışmak ve gerekirse dünya ile konuşmak şeklinde olmalıdır. Bu nesilleri yetiştirecek öğretmenlerin de çağın gerektirdiği niteliklerle donanmış değişen ve gelişen eğitim sistemlerine cevap veriyor olması gerekmektedir. Son yıllarda başta Amerika ve Avrupa'da başlayan öğretmenlerin sahip olması gereken nitelikler ile ilgili çalışmalara paralel çalışmalar Türkiye'de de yürütülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından "Öğretmenlik Yeterlilikleri" isimli çalışma 2008 yılında yayınlanmıştır. Bu çalışma da özel alan yeterliliklerinin yanısıra ele alınmış belli başlı unsurlarla ilgili olarak; belli bir özel alanda birbiri ile ilişkili beceri, asıl konu, kavram ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden yapılar olarak ele alınmıştır. Konu alanları, öğretmenin eğitim ve gelişim ihtiyaçları analizinin daha gerçekçi olmasını mümkün kılmaktadır. Konu alanlarının belirlenmesinde, alan bilgisi ve alan uygulaması, uygulamayı geliştirici ve destekleyici unsurlar, öğrenme-öğretme sürecindeki planlama, ortam hazırlama, izleme, ölçme- değerlendirme, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı, özel eğitim ve özel gereksinimi olan öğrenciler, alana özgü diğer unsurlar (etik, estetik değerler, bilimsel bakış açısı vb. tamamlayıcı mesleki yeterlikler) dikkate alınmıştır.

Öğretmenlerin her bir yeterlik alanına ilişkin uygulamalarında gösterdikleri performans düzeylerini ve gelişim hedeflerini belirlemeleri amacıyla; Öğretmenler;

- *Temel Düzeyde*, dersini yeterli kuramsal bilgi ile öğretim programı doğrultusunda uygular. Uygulamalarında öğrenme kaynaklarını, materyallerini, yöntem ve tekniklerini, öğrenme etkinliklerini kullanırken öğrenci ihtiyacının farkındadır. Meslektaşlarıyla paylaşımda bulunur, görüş alışverişi yapar ve gerektiği durumlarda destek alır.
- *Orta düzeyde*, öğrencilerin farklı eğitim ihtiyaçlarını ve öğrenme stillerini dikkate alarak gelişim düzeylerine göre öğretim stratejilerini çeşitlendirir. Uygulamalarında öğrenme kaynaklarını, materyallerini, yöntem ve tekniklerini, öğrenme etkinliklerini öğrenci ihtiyacı doğrultusunda uyarlayarak kullanır. Öğrenci öğrenmesini geliştirici etkinliklerde okul toplumu ile işbirliği yapar.
- *İleri düzeyde*, bireyin, grubun veya sınıfın tamamının ihtiyacını karşılayacak şekilde olası tüm stratejilerin uygulanmasında örnek teşkil ederek meslektaşlarına liderlik/rehberlik eder. Öğretim stratejilerini (uygulamalarında kullandığı öğrenme kaynaklarını, materyallerini, yöntem ve tekniklerini, öğrenme etkinliklerini) ölçütler doğrultusunda değerlendirir, geliştirir ve alana katkıda bulunur. Eğitim-öğretimi geliştirme çalışmalarını koordine eder.

Bu konudaki çalışmalar üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve bilim adamları tarafından devam ettirilmektedir. Özcan'a (2012) göre eğitim fakülteleri için önerilen öğretmen yeterlilikleri; genel kültür, alan bilgisi, öğrenciler arasında farklılıklar, öğretim stratejileri, öğrenme ortamları, iletişim bilgi ve becerisi, öğretimin planlanması, değerlendirme bilgi ve becerisi, deneyimlerinden ders olarak gelişme; toplumsal ilişkiler, işbirliği ve meslek ahlakı; idealizm, demokrasi ve çocuk hakları, eleştirel düşünce, çevre bilinci ve değeri, araştırma becerisi olarak belirlenmiş ve ilgili kurum ve kişilerce geliştirilip benimsenmesi önerilmiştir.

Yukarıda belirtilenlerden de hareketle eğitimdeki yeni yaklaşımların sağladığı öğrenmeyi öğrenme, etkin öğrenme, yaşam boyu öğrenme gibi kavramların kabul görmesi okulun işlevini değiştirmiştir. Daha önce öğrenme için en önemli kaynak olarak kabul edilen okullar, öğrenmeyi öğrenme ve etkin öğrenme kavramlarının getirilerinin etkisiyle tek kaynak olarak görülmemekte, yaşam boyu öğrenmeye verilen önemle okulların toplumla bütünleşmesi gereken kurumlar olması beklenmektedir. Okulun işlevinin değişmesinin temelinde öğrenciye kazandırılmak istenen niteliklerin değişmesi de yatmaktadır. Öğrenciye kazandırılmak istenen nitelikler ile birlikte öğretme-öğrenme süreci, öğretmenlerin görevleri ve sorumlulukları da değişmiştir. Geleneksel anlayışta öğretmen, bilgiye sahip olan ve bilgiyi aktaran kişi olarak görülmekteyken, bilginin elde edilmesinde ve kullanılmasında ortaya çıkan teknolojik gelişmeler, öğretmenin sınıf içerisindeki rolünü de değiştirmiştir. Bilgiye ulaşmadaki bütün teknolojik olanaklara karşın, insan bir yol göstericiye çok daha fazla gereksinim duymaktadır. Öğrencinin öğrenmeyi öğrenme olanaklarını kullanması, etkin katılımının sağlanması, öğrencinin hedeflenenin dışında öğrenmeler gerçekleştirme olasılığı, konu alanının, toplumun, bireyin gereksinimlerin değişmesi öğretmenlerin görev ve sorumlulukları, sahip olması gereken bilgi, beceri ve niteliklerini de artırmaktadır. Öğretmenlerden beklenen; kendi öğretim alanı ile ilgili bilgileri çok iyi bilmesinin yanı sıra öğrencilerinin öğrenmelerini kolaylaştırıcı olma, etkili bir öğretici olma, grup çalışmalarını düzenleme, öğrencilerinin ilgisini çekme yeterlilikleri artık daha fazla önemsenmektedir. Öğretmenler, öğrencinin daha etkin olmasını

sağlamak, problem çözme, araştırma, sorgulama, etkili iletişim, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, analitik düşünme, yansıtıcı düşünme ve karar verme gibi becerileri kazandıracak öğrenme-öğretme etkinliklerini düzenlemek, etkinlikleri düzenlerken öğrencilerin psikolojik dengelerine, sosyal etkileşimlerine, cinsel ve kültürel eğilimlerini de dikkate almak zorundadırlar. Bu sıralananlar, öğretmenin artan sorumluluklarından yalnızca birkaçıdır (Eacute ve Esteve, 2000; Gürkan, 2001).

Öğretmenlerin sahip olduğu ve artan sorumlulukları, sahip olması gereken yeterlilikleri de değiştirmektedir. Öğretmen yeterliliklerinin düzeyi öğrencinin öğrenmesini etkileyecektir. Öğretmen ne kadar yeterli ise öğrenci öğrenmeleri ve öğrenmelerin kalıcılığı da o kadar artacaktır. Bu makaleye konu olan araştırmada öğretmen tutumlarının ve yeterliliklerinin öğretmen branşlarına göre farklılık gösterip göstermediğinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu durumun açığa çıkarılmasında ise Öğretmenlerin tutumları ve algılarının, Öğretmenin;

- a) Branşına,
- b) Yaşına,
- c) Öğretmenlik formasyonu alıp almamasına,
- ç) Cinsiyetine
- d) Öğretmenlik mesleğini isteyerek seçip seçmemesine,
- e) Medeni Durumuna
- f) Mezun olunan fakülteye (eğitim/fen-edebiyat)
- g) Çalışma Yılına göre farklılık göstermekte midir? Sorularına da cevap aranmıştır.

YÖNTEM

Kesitsel tipte olan bu araştırmada ilişkiyel tarama modeli ile gereksinim duyulan veriler, araştırmanın hedef kitlesi olarak tanımlanan çalışma evrenindeki bireylerden ölçme aracı kullanarak toplanmıştır. Soruna ilişkin varolan durum olduğu gibi betimlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Bursa ili MEB okullarında görev yapan 250 branş öğretmeni oluşturmaktadır. Örneklemin büyüklüğünü saptamak için farklı büyüklükteki evrenler için kuramsal örneklem büyüklükleri çizelgesinden yararlanılmıştır. Bu çizelgeden öğretmen ve öğretmen aday örneklem büyüklükleri belirlenmiştir. Çizelgede 5000 kişilik evrende %95 güven düzeyi için gerekli olan örneklem büyüklüğü 250 kişi olarak belirtilmiştir (Balcı, 2007, s. 107). Araştırmada ölçme aracının geri dönüşlerinde yaşanacak sorunlar dikkate alınarak örneklem büyüklüğü öğretmen için 250 olarak belirlenmiştir. Araştırmanın evrenini Bursa Merkez ilçelerinde 2011-2012 öğretim yılı bahar yarıyılında 131 okulda görev yapan 3894 öğretmen oluşturmaktadır. Evrende görev yapan tüm öğretmenlere ulaşılması mümkün olmadığından evreni temsil eden örneklemin yansız seçilmesi yoluna gidilmiştir. Örneklem seçiminde “basit tesadüfi örnekleme” yöntemi kullanılmıştır. Basit tesadüfi örnekleme yönteminde, evrendeki her birimin örnekleme seçiminde eşit ve bağımsız olma olasılığı göz

önüne alınarak yansız olarak seçim yapılır (Balcı, 2007). Araştırmanın örnekleme dahil edilen 250 öğretmenin farklılıkları temsil edebilmesi adına örnekleme seçiminde 47 maddelik 5 dereceli Öğretmen Tutum Ölçeğinin kırk maddesi beş dereceli bir ölçekle, katılmıyorum (1), kararsızım (2), kısmen katılıyorum (3), katılıyorum (4), tamamen katılıyorum (5) seçeneklerine göre değerlendirilmiştir. 5) Sonuçların istatistiksel analizi Excel 7.0 ve SPSS 13.0 programlarında yapılmıştır

BULGULAR

Branşlara Göre Öğretmen Tutumları Ölçeği Bulguları:

"Branşlara Göre Öğretmen Tutum Ölçeği", Türkçe, Matematik, Tarih, Fizik, Coğrafya, Kimya, Felsefe, Biyoloji, Yabancı Dil, Din Kültürü, Beden Eğitimi, Resim, Müzik ve Rehber Öğretmenlerinin toplumsal ve mesleki kimliği ile öğretmenlik mesleğine bakışlarını saptamaya yönelik beş seçenekli kırk maddeden oluşan bir ölçektir.

Faktörlerin kavramsal boyutları saptanmaya çalışıldığında birinci faktörü oluşturan maddelerin "**İnsancıl Düşünsel Yaklaşım**" işaret eden, başta ölçeğin geliştirilmesi aşamasında, "Alana Giriş Özellikleri" olarak dikkate alınmış olan inanç, tutum ve beklentileri yansıttığı düşünülmüştür. İkinci faktör, başta daha çok "**Mesleki Hazırlık**" olarak düşünülmüş olan boyutu içeren özel bilgi, çağdaşlık, düşünsel ve duyuşsal hazırlık bağlamında görüş ve bakış açısı bildiren maddelerden oluşmaktadır ve "Mesleki Sorumluluk ve Ayırmıcılık" boyutu olarak adlandırılmıştır. Üçüncü faktörün başta "**Mesleki Süreçleri Etkileyen Etmenler**" ve "**Mesleki Süreç**" alanlarından oluşmakta olduğu görülmüş ve "Öğrenci ve Öğrenmeye Karşı Tutum" şeklinde adlandırılmıştır. Son faktördeki maddelerin ise genelde "Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutuma işaret ettiği ve başta sözü edilen "**Mesleki Kimlik**" boyutunu bir ölçüde yansıttığı düşünülmüştür.

Dört ayrı temel boyutta çözümlenen tutumlar ve tutumları oluşturan maddelerin dökümü şöyledir (faktör yükleri, maddelerin yanında parantez içinde verilmiştir):

Boyut 1: İnsancıl Düşünsel Yaklaşım

Tutum 5: Öğrenmede değerli olan, başarıdan çok gösterilen çabadır (33);

Tutum 31: Bazen kurallar öğrencinin yararına değiştirilebilir (49);

Tutum 34: Öğretmen öğrencinin derdini dinlemeye zaman ayırmalıdır

Tutum 37: Öğrencide sanatsal duyarlılığı geliştirmek, akademik içerik kadar önemlidir (66);

Boyut 2: Mesleki Sorumluluk ve Ayırmıcılık

Tutum 15: İyi yetiştirilmiş bir öğretmenin kendisini sürekli yenilemesine gerek yoktur (7);

Tutum 23: Gerektiğinde not disiplin amacıyla kullanılabilir. (33);

Tutum 25: Öğrencide yaratıcılığı geliştirmek öğretmenin görevi değildir (55);

- Tutum 26: Üstü başı düzgün öğrenciler genellikle daha başarılı olurlar (51);
- Tutum 29: Öğretmenin topluma örnek olma yükümlülüğü yoktur (64);
- Tutum 30: Bazı durumlarda dayak kaçınılmazdır (48);
- Tutum 33: Öğretmenin sorumluluğu dersiyse sınırlıdır (52);
- Tutum 39: Derslerde yetersiz öğrencilerden çok, topluma önder olabilecek yetenekli öğrencilere özen gösterilmelidir (39).

Boyut 3: Öğrenci ve Öğrenmeye Karşı Tutum

- Tutum 1: Öğrenci yeteneği iyi bir öğretimle bile gelişmeyebilir (,23);
- Tutum 2: Yüksek not almak öğrenmenin en iyi göstergesidir (,39);
- Tutum 3: Öğrenci hataları öğrenci yetersizliğinin göstergesidir (,50);
- Tutum 4: Öğrenci keyif aldığı için değil, kendini kanıtlamak için çalışır (,35);
- Tutum 6: Olumsuz koşullar altında öğretmenin yapabileceği fazla bir şey yoktur (,48);
- Tutum 7: Öğrenci öğretmeni değerlendirme olgunluğunda değildir (,52);
- Tutum 9: Öğrenme için rekabet şarttır (,55);
- Tutum 18: Velilerin katkısı okulla ilgili kararlara doğrudan katılım değil, okulu destekleme biçiminde olmalıdır (,43);
- Tutum 21 : Sınıfın başarısızlığı öğretmenin başarısızlığı değildir (,37);
- Tutum 28: Davranış sorunu olan öğrenciler özel bir sınıfa gitmelidir (,34);
- Tutum 36: Çabalarımın sonucunu hemen görmek isterim (,34).

Boyut 4: Mesleğe Karşı Tutum

- Tutum 11: Öğretmenlik doğuştan gelen bir yetenektir (28);
- Tutum 13: Bazı dersler diğerlerine göre daha önemlidir (32);
- Tutum 16: Okulun temel işlevi bilgi aktarımıdır (36);
- Tutum 20: Öğrenim ortamının estetiği öğrenmeyi etkilemez (4,1)

Tablo 1: Branşlara Göre Öğretmen Tutum Anketi

		Matematik	Fizik	Kimya	Biyoloji	Tarih	Edebiyat	Coğrafya	Felsefe	Yabancı Dil	Beden Eğitimi	Din Kültürü
1	Öğrenmede değerli olan başarıdan çok çabadır.	4,2	2,9	4,3	3,9	3,7	4,5	4,6	3,7	3,3	4,6	4,6
2	Bazen kurallar öğrencinin yararına değiştirilebilir.	3,8	3,2	4,3	4,1	4	3,6	4,3	4,1	3,4	4	3,6
3	Öğrencide sanatsal duyarlılığı geliştirmek, akademik içerik kadar önemlidir.	3,9	3,9	4,3	4,2	4	4,3	4,6	4,3	5,1	4,4	4,2
4	Öğretmen öğrencinin derdini dinlemeye zaman ayırmalıdır.	4,3	4,5	4,5	4,5	4,3	4,4	4,5	4,3	4,5	4,6	4,5
5	Öğretmen öğrencilerin eleştirel yaklaşımlarını özendirmelidir.	3,8	4,1	4,3	3,9	4,5	4,1	4,3	4,3	3,6	4,2	3,9
6	İyi yetiştirilmiş bir öğretmenin sürekli kendisini yenilemesine gerek yoktur.	1,8	2,5	1,5	1,5	1,8	1,4	1,7	1,4	1,4	1,8	1,6
7	Öğrencide yaratıcılığı geliştirmek öğretmenin görevi değildir.	2,2	1,8	1,7	1,8	1,8	1,9	1,7	1,9	2,1	1,4	2
8	Gerektiğinde not disiplin amacıyla kullanılır.	2,3	2,2	2,5	2,1	2,2	2,2	2,2	2,4	2,4	2,7	1,8
9	Üstü başı düzgün öğrenciler genellikle daha başarılı olur.	2,8	2,5	2,7	2,7	2,6	2,7	2,2	3,4	2,6	2,9	2,6
10	Öğretmenin topluma örnek olma yükümlülüğü yoktur.	1,8	2	1,2	2	2,5	1,5	1,8	2	1,6	1,4	1,9
11	Bazı durumlarda dayak kaçınılmazdır.	1,9	1,3	2	1,6	2	1,7	1,8	2,1	1,4	1,9	1,7
12	Öğretmenin sorumluluğu dersle sınırlıdır.	2,2	1,9	2,2	1,4	1,7	1,7	1,7	1,6	2,2	1,8	2
13	Derslerde yetersiz	2,3	3,1	2,3	1,5	1,8	2,1	1,7	2	1,6	2,2	2,5

	öğrencilerden çok topluma önder olabilecek yetenekli öğrencilere özen gösterilmelidir.											
14	Öğrencinin yeteneği iyi bir öğretimle gelişmeyebilir.	2,8	3,6	2,3	2,1	2,1	2,2	3,8	3,2	2,2	2,8	1,7
15	Yüksek not almak öğrenmenin en iyi göstergesidir.	2,7	3,3	3,5	2,6	3	2,8	2,6	2,7	2,7	3,3	1,9
16	Öğrenci hataları öğrenci yetersizliğinin göstergesidir.	2,6	2,8	3,5	3,2	3	2,6	3,1	2,5	2,8	2,9	2,7
17	Öğrenci keyif aldığı için değil, kendini kanıtlamak için çalışır	2,9	2,8	2,6	2,3	3	3,7	3,2	3	2,9	3,2	2,9
18	Olumsuz koşullar altında öğretmenin yapabileceği fazla bir şey yoktur.	2,8	2,6	3,1	2,1	2,5	2,6	2,7	2,5	2,4	2,4	3
19	Öğrenci, öğretmeni değerlendirme olgunluğunda değildir.	2,9	2,9	3,7	2,7	2,7	2,3	3,1	2,7	2,4	2,8	2,7
20	Öğrenme için rekabet şarttır.	3,3	3,2	4,2	3,7	3,4	3,5	3,4	3,1	3,5	3	3,9
21	Velilerin katkısı okulla ilgili kararlara doğrudan katılım değil, okulu destekleme biçiminde olmalıdır.	3,6	3,6	4,1	3,4	3,4	3,3	3,3	2,7	2,9	3,6	3,2
22	Sınıfın başarısızlığı öğretmenin başarısızlığı değildir.	3,8	2,6	3,6	2,9	3,2	3,3	3,6	3,1	2,8	2,9	2,9
23	Davranış sorunu olan öğrenciler özel bir sınıfa gitmelidir.	3,3	3,5	3,6	3	3,2	3,1	3,8	2,8	2,8	2,6	3,5
24	Çabalarımın sonucunu hemen görmek isterim.	3,2	3,2	3,6	2,8	3	3,3	4	3,4	3,6	3,2	3,4
25	Öğretmenlik doğuştan gelen bir yetenektir	2,9	3,1	2,8	2,6	3	3,2	3,2	3	3,9	2,9	3,2
26	Okulun temel işlevi bilgi aktarımıdır.	2,7	2,9	3,3	2,3	2,6	2,9	2	2,4	2,4	3,1	2,3
27	Bazı dersler diğerlerine göre daha önemlidir.	3,1	2,9	3,6	2,6	2,3	2,8	2,2	2,7	2,6	2,8	2,7
29	Okuttuğum dersin	3	2,5	3,1	2,9	3,3	2,8	2,7	2,8	2	2,9	3,2

	müfredatını genel olarak beğeniyorum											
30	Ders kitabını müfredatı uygulamak için yeterli buluyorum	2,1	2,6	2,2	2,5	3,4	2,4	3,1	2,4	1,4	2,8	2,8
31	Müfredatı yetiştirmek için verilen ders saatini yeterli buluyorum	2,4	2	1,8	2,5	2,7	2,7	2,7	2,2	1,6	3	1,7
32	Mesleğimle ilgili bir yayını takip ederim	3,2	3,6	3,7	3	2,8	3,3	3,8	3,5	3,6	3,8	3,8
33	Müfredat dışı konulara derste girerim	2,5	3,3	3,2	3	3,1	3	3,3	3,4	3,1	3	2,5
34	Kuralları sıkı sıkıya uygularım. Kurallar esnetilemez.	2,9	2,9	2,6	2,3	2,3	2,7	2,6	2,3	2,8	2,7	2,2
35	Plan tertip ve düzeni önemserim. Bugünün işini yarına bırakma.	3,9	4	4,2	3,5	3,6	3,6	3,7	3,2	3,8	4,2	3,3
36	Ders giriş zili çaldığında sınıfta olurum. Dakik sayılırım	4	4,1	4,1	2,6	4	3,9	4,3	4	3,6	4,1	3,8
37	Derste espri yapmayı önemserim. Her dersimde 5 ve üzeri espri yaparım.	3,3	3	2,8	3,4	3,5	3,7	3,5	3,3	3,2	3,9	3,2
38	Dersimi genelde oturarak anlatırım	1,1	1,5	1,1	1,7	2	2,1	2	1,8	1,4	1,8	1
39	Dersimi genelde sınıfta gezerek anlatırım	3,7	4,5	4,1	3,5	3,8	3,7	4,3	4	4,4	4	3,8
40	Dersimi genelde tahtada anlatırım	3,9	4,1	4	3,5	3,6	3,1	3,6	3,5	3,5	2,6	3
41	Not konusunda çok katı sayılmam. Dersimde 68 almış öğrencinin notunu rahatlıkla 70; 52 almış öğrenciyi 55 yaparım	3,9	4,2	4,2	3,7	4,4	3,4	3,7	5,0	3,5	4,4	4
42	Giyimime özen gösteririm. Hergün farklı bir kıyafetle okula giderim	3,3	3,2	3,5	3,4	3,8	3,7	3,8	3,8	3,4	4,2	2,7
43	Öğrenciler beni sert, tavizsiz olarak tanır.	3	2,6	3	2,4	2,5	2,6	2,7	2,3	2,4	3,2	2,1

44	Arkadaşlarla olmaktan, sosyal organizasyonlara katılmaktan zevk alırım.	3,6	4	3,3	3,7	4,2	3,9	4,1	3,5	4,4	4,5	4,1
45	Pazartesi sendromunu sıklıkla yaşıyorum.	2,4	2,2	2,2	2,3	2,4	2,5	2,4	2,9	2,6	2,3	1,9
46	Öğretmenliğin toplumda eskisi gibi saygınlık gördüğüne inanıyorum.	2,1	2,3	2,5	2,2	2	2,4	2,4	1,8	1,8	1,9	2
47	Aldığım maaşı yaptığım işe yeterli görürüm.	1,7	2	2,3	2,4	1,8	1,8	2,1	1,8	1,6	2,5	2,1

Tablo 1’de bulgular incelendiğinde incelediğinde şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır. “Öğrencide sanat duyarlılığı geliştirmek içerik kadar önemlidir” 5,0 ortalama ile en yüksek oran Yabancı dil olurken, onu 4,6 ile Coğrafya takip etmiştir. En az ortalama 3,9 ile Fizik. İyi yetiştirilmiş bir öğretmenin kendisini yenilemesine gerek yoktur. En yüksek ortalama 2,5 ile Fizik öğretmenlerinde olmuştur. Buna yeniliklere daha kapalı olmak şeklinde yorum getirilebilir. Özellikle bilginin çok çabuk eskidiği, dakikada 6000 yeni bilginin ortaya çıktığı günümüzde bir öğretmenin kendini ne kadar iyi yetiştirirse yetiştirebilir, kendini güncellememesi düşünülemez. Öğrencide yaratıcılığı geliştirmek öğretmenin görevi değildir. En yüksek ortalama 2,2 ile matematik öğretmenlerinde olmuştur. Bunu öğrenciyle iletişimine ve empatiye daha kapalı olmak şeklinde yorumlayabiliriz. Yaptığımız bir başka projede öğrencilere (6000 üniversite öğrencisi) lise öğretmenlerini değerlendirdik. Öğrenciyi anlamayı en az dönük branş Matematik çıkmıştı. Gerektiğinde not disiplin aracı olarak kullanılır. En yüksek ortalama Beden Eğitimi (2,7), 2,5 ile Kimya 2. sırada. Burada çelişki olan durum Beden Eğitimi notu en bol veren branş çıkmıştı. İlgili araştırmamız 600 öğrenciye anket yöntemiyle notu en fazla veren branş seçilmiştir %26,8 ile Beden Eğitimi ilk sırada. Kimyanın 2.sırada olması ise şaşırtıcı değildir. Öğretmenin topluma örnek olma yükümlülüğü yoktur. En yüksek ortalama 2,5 ile Tarih olmuştur. Toplumsal değerlere yakınlığıyla bilinen branşın buna ters bir ortalama ile çıkması şaşırtıcı olmuştur. Bazı durumlarda dayak kaçınılmazdır. 2,1 ile Felsefe ilk ortalama ile Tarih 2. sıradadır. En az ortalama 1,3 ile Fizikte olmuştur. Öğretmenin sorumluluğu dersiyle sınırlıdır. En yüksek ortalama 2,2 ile Matematik, Kimya ve Yabancı Dil’de en az Biyoloji almıştır. Burada sorumluluk duygusu en yüksek olan branş Biyolojidir şeklindeki değerlendirme çok çüretkar değerlendirme olsa da anket sonuçlarına göre sonuç budur. Derslerde yetersiz öğrencilerden çok topluma önder olabilecek yetenekli öğrencilere özen gösterilmelidir.

En yüksek ortalama 3,1 ile Fizik branşına ait en düşük ortalama ise 1,5 ile Biyolojiye ait. Burada dikkat çeken husus Sayısal Branşlarda (Biyoloji hariç) sadece yetenekli öğrencilerle ilgilenme tutumu sözel branşlara göre daha yüksek. Bu durum öğrenciler tarafından da fark edildiği için, bu derslere karşı olumsuz tutuma neden olmaktadır. Yüksek not almak öğrencinin en iyi göstergesidir seçeneği de en yüksek ortalamalar 3,5 ile Kimyaya aittir en düşük değer Din Kültürü 1,9.Bu da özellikle Kimya branşındaki öğretmenlerin öğrenmede süreçten çok;sonucu önemsedikleri şeklinde yorumlanabilir.Yapılandırmacı eğitimde ise tam tersi bir durum söz konusudur. Öğretmenliğin doğuştan gelen bir meslek

olduğuna en fazla inanan 3,9 ile Yabancı Dil, onu 3,2 ile Edebiyat ve Coğrafya izlemektedir. Sayısal branşlarda ortalama daha düşüktür. Bu durum ortalamanın yüksek çıktığı öğretmenlerde mesleğe daha idealist bir bakış açısıyla yaklaştıkları şeklinde yorumlanabilir. Okulun temel işlevinin sadece bilgi aktarımı olduğuna inanan en yüksek ortalama ile 3,3 ile Kimya branşı. Kimya branşı bu tarz sorularla genelde ön plana çıkıyor. Bu oranın 2'nin üstünde çıkması aslında endişe verici bir durumdur. Zira okulun temel işlevi eğitim ve öğretimdir. Aileden sonra toplum, çevre ve kişisel hayatıyla ilgili en önemli bilgiler okuldan alınır. Coğrafya hariç (2) tüm branşlarda 2'nin üstünde bir ortalama olması düşündürücüdür. Bazı dersler diğerlerine göre daha önemlidir sorusuna en yüksek ortalama ile cevap veren branş 3,6 ile Kimyadır. Onu 3,1 ile Matematik takip etmektedir. Sayısal branşlarda ortalama değerler daha yüksekken, sözel derslerde daha düşüktür. Ancak değer verenlerin kendi branşlarını mı yoksa diğer branşları mı kastettiği anlaşılamamıştır. "Okuttuğum dersin müfredatını genel olarak beğeniyorum" sorusunda en yüksek ortalama 3,3 ile tarih ve 3,2 ile Din Kültürü okuttuğu dersin müfredatını en az beğenen branş ise Yabancı Dil (2,0) Ders kitabını müfredatı uygulamak için yeterli buluyorum. En beğenen Tarih 3,4 beğenmeyen branş; Yabancı Dil 1,4. Burada yabancı dilde müfredatıyla ilgili ciddi bir sorun olduğu anlaşılmaktadır. Mesleği ile ilgili bir yayını takip edenler en çok Coğrafya ve Din Kültürü 3,8 en az ise 2,8 ile Tarih branşı görülmektedir. Derslerde müfredat dışı konulara girdiğini en fazla belirten Felsefe 3,4 en az ise 2,5 Matematik branşıdır. "Kuralları sıkı sıkıya uygulayamıyorum, kurallar esnetilmez" diyerek kuralcı görülen branş; Matematik en az ise Din Kültürü. Sayısal derslerin ortalamasına bakıldığında daha kuralcı oldukları gözlenmektedir. Derslerde en fazla espri yapmayı önemseyen branş Beden Eğitimi, Edebiyat ve Coğrafya en az espri yapan ise Kimya branşı görülmektedir. Sözel derslerde derslerin daha esprili geçtiği söylenebilir. Tahtaya derste en fazla kullanan branş; Fizik 4,1 ve Matematik iken 3,9 tahtayı en az kullananlar Din Kültürü ve Beden Eğitimi olduğu gözlenmektedir. Not konusunda çok katı sayılmam, 2,3 puan vermek gerekirse esirgemem diyen branş En fazla ortalamasıyla Beden Eğitimi 4,4 Felsefe 5,0 ve Tarih 4,4 görünmektedir. Bu anlamda notu en düşük branş ise Edebiyat 3,4 görünmektedir. Giyimine en fazla özen gösteren branş 3,8 ile Tarih, Coğrafya ve Felsefe görünmektedir. En düşük ortalama ise Din Kültürü 2,7. Genelde sözel branşların, sayısal branşlara göre giyimlerine daha fazla özen gösterdiklerini söylemek mümkündür. Arkadaşlarıyla olmaktan, sosyal organizasyonlara katılmaktan en fazla zevk alan branş; Beden Eğitimi 4,5 Yabancı Dil 4,4. Bu anlamda Kimya branşı 3,3 ile diğer branşlara göre daha sosyal görülmektedir.

Pazartesi sendromunu en fazla yaşadığını belirten branş; 2,9 ile Felsefe, 2,6 ile Yabancı dil görünmektedir. Öğretmenliğin toplumda eskisi gibi saygınlık görmediğine inanan branş ilk sırada Kimya 2,5 en az ise Felsefe ve Yabancı dil branşlarıdır. Aldığı maaşı yaptığı işe yeterli gören branş 2,5 ortalama ile Beden Eğitimi iken bu konuda en memnuniyetsiz görülen branş ise 1,6 ile Yabancı dil ve 1,7 ile Matematik branşları gelir.

"Kuşkusuz bazı durumlarda dayak kaçınılmaz" (T30) ifadesine katılanların oranı pedagojik, olarak çok önemli bir saptamadır. Dayanın bazı durumlarda kaçınılmaz olduğunu destekleyenler ve bu konuda kararsız olanlar tüm branşlarda %20 ortalama ile az değildir. Özellikle öğretmen yetiştiren eğitim fakültesi mezunlarının; fen edebiyat mezunlarına göre dayığa daha az karşı çıktıkları görülmektedir.

Branşlar ve Öğretmen Tutumu:

Tüm branşların, branşlarına göre öğretmenlik tutumlarının farklı olup olmadığını belirleyen ANOVA testi sonucuna tüm branşlar arasında ve mezuniyet fakültelerine göre "mesleki sorumluluk ve ayrımcılık" (boyut 1), "insancıl düşünsel yaklaşım" (boyut 2), "öğrenci ve öğrenmeye karşı tutum" (boyut 3) ve "mesleğe karşı tutum" (boyut 4) alt boyutlarının her birinde anlamlı bir fark vardır. Post-hoc testine göre, Sözel branşlar (Türkçe,tarih,coğrafya,yabancı dil..) sayısal branşlara göre fazla mesleki sorumluluk sahibi oldukları ve ayrımcılığa karşı daha duyarlı oldukları anlaşılmaktadır.

İnsancıl düşünse yaklaşım tutumunu ölçen (boyut2) sorulara bakıldığında Sözel branşların sayısal branşlara göre pozitif bir yaklaşım içinde oldukları görülmektedir. Öğrenci ve öğrenmeye karşı tutumu ölçen (boyut3) sorulara bakıldığında sayısal branşların daha olumsuz tutumlar sergileme eğiliminde oldukları çizelgeden anlaşılmaktadır. Mesleğe karşı tutumda(boyut4) sayısal ve sözel branşlar arasında anlamlı derecede bir farka rastlanmamakla birlikte sayısal branşların bu konuda daha duyarlı oldukları anlaşılmaktadır. boyutunda benzer tutumlar sergilerken, öğretmenlerin diğerlerinden daha duyarlı

Cinsiyet ve öğretmen Tutumu:

T-test sonuçlarına bakıldığında öğretmen ve öğretim elemanları gruplarında kadın ve erkekler " arasında "mesleki sorumluluk ve ayrımcılık" boyutunda (boyut 1) anlamlı derecede farklılık olduğu görülmektedir. Kadın öğretmenler erkeklerden anlamlı derecede daha fazla mesleki sorumluluk sahibi ve ayrımcılıklara karşı da daha duyarlı oldukları anlaşılmaktadır. Diğer üç boyutta, kadın ve erkekler arasında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Medeni Durum ve Öğretmen Tutumu:

T-test sonuçlarına göre, mesleki sorumluluk Ve ayrımcılık boyutunda (boyut 1) evli " öğretmenlerin evli olmayanlara göre anlamlı derecede daha sorumlu ve duyarlı oldukları görülmektedir. Buna karşın insancıl ve düşünsel yaklaşım boyutunda (boyut 2) evli olmayan öğretmenler evli öğretmenlere göre anlamlı derecede daha olumlu bir tutum sergilemektedirler. Diğer iki boyutta ise evli ve evli olmayan öğretmenler arasında anlamlı bir fark yoktur.

ANKET SORULARI			
		Eğitim fakültesi mezunları	Fen Edebiyat Fakültesi Mezunları
1	Öğrenmede değerli olan başarıdan çok çabadır.	4,5	2,9
2	Bazen kurallar öğrencinin yararına değiştirilebilir.	4,0	3,6

3	Öğrencide sanatsal duyarlılığı geliştirmek, akademik içerik kadar önemlidir.	4, 6	4, 0
4	Öğretmen öğrencinin derdini dinlemeye zaman ayırmalıdır.	4, 8	4, 6
5	Öğretmen öğrencilerin eleştirel yaklaşımlarını özendirmelidir.	4, 4	3, 5
6	İyi yetiştirilmiş bir öğretmenin sürekli kendisini yenilemesine gerek yoktur.	1, 7	1, 6
7	Öğrencide yaratıcılığı geliştirmek öğretmenin görevi değildir.	2, 1	1, 2
8	Gerektiğinde not disiplin amacıyla kullanılır.	2, 5	1, 9
9	Üstü başı düzgün öğrenciler genellikle daha başarılı olur.	2, 9	2, 4
10	Öğretmenin topluma örnek olma yükümlülüğü yoktur.	1, 7	1, 9
11	Bazı durumlarda dayak kaçınılmazdır.	2, 0	1, 8
12	Öğretmenin sorumluluğu dersiyile sınırlıdır.	2, 9	1, 4
13	Derslerde yetersiz öğrencilerden çok topluma önder olabilecek yetenekli öğrencilere özen gösterilmelidir.	2, 2	1, 7
14	Öğrencinin yeteneği iyi bir öğretimle gelişmeyebilir.	2, 8	1, 9
15	Yüksek not almak öğrenmenin en iyi göstergesidir.	3, 3	3, 2
16	Öğrenci hataları öğrenci yetersizliğinin göstergesidir.	2, 4	3, 0
17	Öğrenci keyif aldığı için değil, kendini kanıtlamak için çalışır	2, 6	3, 1
18	Olumsuz koşullar altında öğretmenin yapabileceği fazla bir şey yoktur.	2, 4	2, 8
19	Öğrenci, öğretmeni değerlendirme olgunluğunda değildir.	2, 3	3, 2

2 0	Öğrenme için rekabet şarttır.	3, 0	3, 9
2 1	Velilerin katkısı okulla ilgili kararlara doğrudan katılım değil, okulu destekleme biçiminde olmalıdır.	3, 3	4, 1
2 2	Sınıfın başarısızlığı öğretmenin başarısızlığı değildir.	2, 9	3, 7
2 3	Davranış sorunu olan öğrenciler özel bir sınıfa gitmelidir.	2, 7	3, 4
2 4	Çabalarımın sonucunu hemen görmek isterim.	3, 0	3, 3
2 5	Öğretmenlik doğuştan gelen bir yetenektir	2, 7	3, 3
2 6	Okulun temel işlevi bilgi aktarımıdır.	2, 4	3, 1
2 7	Bazı dersler diğerlerine göre daha önemlidir.	2, 5	2, 3
2 9	Okuttuğum dersin müfredatını genel olarak beğeniyorum	1, 8	3, 0
3 0	Ders kitabını müfredatı uygulamak için yeterli buluyorum	2, 8	2, 6
3 1	Müfredatı yetiştirmek için verilen ders saatini yeterli buluyorum	2, 1	2, 2
3 2	Mesleğimle ilgili bir yayını takip ederim	2, 5	3, 3
3 3	Müfredat dışı konulara derste girerim	3, 6	3, 1
3 4	Kuralları sıkı sıkıya uygularım. Kurallar esnetilemez.	3, 1	2, 9
3 5	Plan tertip ve düzeni önemserim. Bugünün işini yarına bırakma.	2, 7	4, 0
3 6	Ders giriş zili çaldığında sınıfta olurum. Dakik sayılırım	4, 0	3, 9
3 7	Derste espri yapmayı önemserim. Her dersimde 5 ve üzeri espri yaparım.	4, 0	3, 4
3	Dersimi genelde oturarak anlatırım	1,	1,

8		6	5
3 9	Dersimi genelde sınıfta gezerek anlatırım	4, 0	4, 1
4 0	Dersimi genelde tahtada anlatırım	2, 9	3, 8
4 1	Not konusunda çok katı sayılmam. Dersimde 68 almış öğrencinin notunu rahatlıkla 70; 52 almış öğrenciyi 55 yaparım	4, 5	4, 1
4 2	Giyimime özen gösteririm. Her gün farklı bir kıyafetle okula giderim	3, 6	3, 4
4 3	Öğrenciler beni sert, tavizsiz olarak tanır.	2, 7	2, 8
4 4	Arkadaşlarla olmaktan, sosyal organizasyonlara katılmaktan zevk alırım.	4, 2	3, 7
4 5	Pazartesi sendromunu sıklıkla yaşarım.	2, 4	2, 4
4 6	Öğretmenliğin toplumda eskisi gibi saygınlık gördüğüne inanıyorum.	2, 3	2, 3
4 7	Aldığım maaşı yaptığım işe yeterli görürüm.	2, 1	2, 1

Mezun Olunan Kurum ve Öğretmen Tutumu:

Öğretmen tutumları mezun oldukları kuruma (öğretmen yetiştiren/öğretmen yetiştirmeyen) göre analiz edilmiştir. Öğretmen yetiştiren fakültelerden mezun olan öğretmenler, "insancıl düşünsel yaklaşım" (boyut 2), "öğrenci ve öğrenmeye karşı tutum" (boyut 3) ve "mesleğe karşı tutum" (boyut 4) boyutlarında öğretmen yetiştirmeyen fakültelerden mezun olan öğretmenlere göre anlamlı derecede daha olumlu tutumlar sergilemektedir."öğrenci ve öğrenmeye karşı tutum" "Mesleki sorumluluk ve ayrımcılık" (boyut 1) boyutunda ise bu iki grup arasında anlamlı bir fark yoktur.

Kıdeme Göre Öğretmen Tutumu:

ANOVA testi sonucuna göre, öğretmenler arasında "mesleki sorumluluk ve ayrımcılık" (boyut1) ve "mesleğe karşı tutum" (boyut 4) konularında kıdemlerine göre anlamlı fark vardır. Yeni öğretmenler, 1. boyutta daha fazla deneyime sahip olan öğretmenlerden anlamlı derecede daha olumsuz bir tutum sahibidir. 1-5 yıl deneyime sahip olan öğretmenler, 6-10 yıl deneyime sahip olan öğretmenlerden "mesleğe karşı tutum" (boyut 4) boyutunda anlamlı derecede, olumsuz yönde farklı tutumdadırlar. Öğretmenler, "insancıl düşünsel yaklaşım ve

öğrenme" (boyut 2) ve "öğrenciye karşı tutum" (boyut 3) konularında sahip oldukları deneyime göre farklılık göstermemektedir.

Yaşa Göre Öğretmenlik Tutumu:

25-29 yaş grubundaki öğretmenler "mesleki sorumluluk ve ayrımcılık" (boyut 1) boyutunda, 40-4' yaş grubundan anlamlı olarak daha olumsuz tutum sergilerken, 30 yaşından küçük olan öğretmenler en olumsuz tutumda olanlardır "Öğrenci ve öğrenmeye karşı tutum" (boyut 3) ve "mesleğe tutum" (boyut 4) boyutlarında 30-39 yaş grubundaki öğretmenlerin diğerlerinden daha olumlu bir tutum içinde oldukları görülmektedir. Öğretmenler "insancıl düşünsel yaklaşım" (boyut 2) boyutunda yaşlarına göre farklı davranmamaktadır. Öğretim elemanları arasında tüm boyutlarda yaş anlamlı farklılık yaratan bir etken olarak görülmemektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ:

1) Sözel branşlar(Türkçe,tarih,coğrafya,yabancı dil..)sayısal branşlara göre fazla mesleki sorumluluk sahibi oldukları ve ayrımcılığa karşı daha duyarlı oldukları anlaşılmaktadır .İnsancıl düşünse yaklaşım tutumunu ölçen(boyut2) sorulara bakıldığında Sözel branşların sayısal branşlara göre pozitif bir yaklaşım içinde oldukları görülmektedir. Öğrenci ve öğrenmeye karşı tutumu ölçen (boyut3) sorulara bakıldığında sayısal branşların daha olumsuz tutumlar sergileme eğiliminde oldukları çizelgeden anlaşılmaktadır

2) Öğretmen yetiştiren fakültelerden mezun olan öğretmenler, "insancıl düşünsel yaklaşım" (boyut 2), "öğrenci ve öğrenmeye karşı tutum" (boyut 3) ve "mesleğe karşı tutum" (boyut 4) boyutlarında öğretmen yetiştirmeyen fakültelerden mezun olan öğretmenlere göre anlamlı derecede daha olumlu tutumlar sergilemektedir."öğrenci ve öğrenmeye karşı tutum" "Mesleki sorumluluk ve ayrımcılık" (boyut 1) boyutunda ise bu iki grup arasında anlamlı bir fark yoktur.

3) Yeni öğretmenler, 1. boyutta daha fazla deneyime sahip olan öğretmenlerden anlamlı derecede daha olumsuz bir tutum sahibidir. 1-5 yıl deneyime sahip olan öğretmenler, 6-10 yıl deneyime sahip olan öğretmenlerden "mesleğe karşı tutum" (boyut 4) boyutunda anlamlı derecede, olumsuz yönde farklı tutumdadırlar. Öğretmenler, "insancıl düşünsel yaklaşım ve öğrenme" (boyut 2) ve "öğrenciye karşı tutum" (boyut 3) konularında sahip oldukları deneyime göre farklılık göstermemektedir.

4) Kadın öğretmenler erkeklerden anlamlı derecede daha fazla mesleki sorumluluk sahibi ve ayrımcılıklara karşı da daha duyarlı oldukları anlaşılmaktadır

5) Test sonuçlarına göre, mesleki sorumluluk Ve ayrımcılık boyutunda (boyut 1) evli " öğretmenlerin evli olmayanlara göre anlamlı derecede daha sorumlu ve duyarlı oldukları görülmektedir. Buna karşın insancıl ve düşünsel yaklaşım boyutunda (boyut 2) evli olmayan öğretmenler evli öğretmenlere göre anlamlı derecede daha olumlu bir tutum sergilemektedirler. Diğer iki boyutta ise evli ve evli olmayan öğretmenler arasında anlamlı bir fark yoktur.

6) Derslerde yetersiz öğrencilerden çok topluma önder olabilecek yetenekli öğrencilere özen gösterilmelidir. En yüksek ortalama 3,1 ile Fizik branşına ait en düşük ortalama ise 1,5 ile Biyolojiye ait. Burada dikkat çeken husus Sayısal Branşlarda (Biyoloji hariç) sadece yetenekli

öğrencilerle ilgilenme tutumu sözel branşlara göre daha yüksek. Bu durum öğrenciler tarafından da fark edildiği için, bu derslere karşı olumsuz tutuma neden olmaktadır

7) Öğrencide yaratıcılığı geliştirmek öğretmenin görevi değildir. En yüksek ortalama 2,2 ile matematik öğretmenlerinde olmuştur. Bunu öğrenciyle iletişimine ve empatiye daha kapalı olmak şeklinde yorumlayabiliriz. Yaptığımız bir başka projede öğrencilere (600 üniversite öğrencisi) lise öğretmenlerini değerlendirdik. Öğrenciyi anlamaya en az dönük branş Matematik çıkmıştır.

8) Ayrıca eğitim fakültesi mezunlarının fen-edebiyat mezunlarına göre daha sosyal oldukları, giyimine daha fazla özen gösterdikleri, öğrencilere not verme konusunda daha cömert oldukları, derslerde espri yapmayı daha fazla önemsedikleri, öğrenciyle empatiye daha açık oldukları söylenebilir. Buna karşın fen-edebiyat mezunlarının tertip, düzen bugünün işini yarına bırakmama konusunda daha hassas oldukları, meslekleriyle ilgili bir yayını takip etme, ve derste müfredat dışına çıkmama konusunda daha hassas oldukları anlaşılmaktadır

9) Sonuç olarak öğretmen branşlarının öğretmen tutumlarını belirlemede anlamlı derecede etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca mezun olunan fakülte, kıdem, yaş, cinsiyet ve medeni durum da öğretmen tutumlarını etkilemede önemli parametreler olduğu ortaya çıkmıştır.

KAYNAKÇA:

- 1) KAĞITÇIBAŞI Ç. Prof. Dr. Benlik, Aile ve İnsan – Kültürel Psikoloji Koç Üniversitesi Yayınları İstanbul 2010
- 2) DEMİREL Ö. Öğretmenlik Mesleğine Giriş Pegem A Yayıncılık 2007
- 3) TEZBAŞARAN Prof. Dr. A. Ata Likert Tipi Ölçek Hazırlama Kılavuzu Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Anabilim Dalı Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Mersin 2008
- 4) Birgin, O. (2008). Alternatif bir değerlendirme yöntemi olarak portfolyo değerlendirme uygulamasına ilişkin öğrenci görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (1)
- 5) Çepni, S. (2007). Performansların değerlendirilmesi, E. Karip (Ed.) *Ölçme ve Değerlendirme* (193-239), Ankara: Pegem A Yayıncılık
- 6) Kağıtçıbaşı, Ç. (2006). *Yeni insan ve insanlar* (10. baskı). İstanbul.: Evrim Yayıncılık.
- 7) Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- 8) Oral, B. (2004). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 15, 88-98.
- 9) Erişen, Y., & Çeliköz, N. (2003). Öğretmen adaylarının genel öğretmenlik davranışları açısından kendilerine yönelik yeterlilik algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1, (4), 427-439.
- 10) Akbaş, A., & Çelikkaleli, Ö. (2006). Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimi özyeterlik

inançlarının cinsiyet, öğrenim türü ve üniversitelerine göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, (1), 98–110.